

УДК 37:005.336.5:808.5):342.56
DOI 10.32755/sjeducation.2023.01.009

РИТОРИЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ФАХІВЦІВ ПРАВООХОРОННОЇ СФЕРИ З ПОЗИЦІЙ ПРОФЕСІОГРАФІЧНОГО ПІДХОДУ

Аніщенко Вікторія Олександрівна, доктор педагогічних наук,
професор, професор кафедри педагогіки та гуманітарних дисциплін,

*Академія Державної пенітенціарної служби
(14000, Україна, м. Чернігів, вул. Гонча, 34,
e-mail: oceansoulvik111@gmail.com)*

ORCID: 0000-0002-5062-3789

ResearcherID: AAC-5442-2021

Scopus-Author: ID57208032016

Професія правоохоронця, як і більшість інших, тісно пов'язана з промовами та виступами, оскільки мова – це основний засіб організації та управління особовим складом, взаємодії та організації процесів виховання, ресоціалізації різних категорій осіб, у тому числі тих, хто перебуває в конфлікті із законом, формування іміджу фахівців-правоохоронців у суспільстві в цілому.

Риторична компетентність надає можливості фахівцям правоохоронцям знаходити та застосовувати певні алгоритми впливу на співрозмовників, що дозволяє ефективно вирішувати багатоаспектні й складні професійно-службові завдання. Тому дослідження та обрання інноваційних методів формування риторичної компетентності важливо здійснювати з позицій професіографічного підходу.

Мета дослідження – дослідити процес формування риторичної компетентності фахівців правоохоронної сфери з позицій професіографічного підходу.

Методологія дослідження базується на сучасних освітньо-наукових підходах щодо формування правової свідомості, активної суспільно-демократичної позиції щодо захисту прав і свобод людини, професійних навичок ведення монологу, діалогу та полілогу, різних форм обговорення ділових проблем тощо. Теоретико-методологічну основу дослідження становлять загальнонаукові принципи: термінологічний, функціональний, системний, когнітивний.

Висновки. Виконані дослідження дозволили виокремити основні проблемні питання, що пов'язані з обранням дієвих інтерактивних методів навчання та засвоєння сучасних знань з ділової риторики, формування мовно-риторичних умінь та навичок, що в подальшій професійній діяльності суттєво вплинуть на ефективність вирішення службових завдань.

Ключові слова: ділові якості правоохоронця, професіограма правоохоронця, професіографічний підхід, професійна діяльність, риторична компетентність.

RHETORICAL COMPETENCE OF SPECIALISTS OF LAW ENFORCEMENT SPHERE FROM THE POINT OF PROFESSIONAL APPROACH

Anishchenko Viktoriia, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Professor of the Department of Pedagogy and Humanitarian Disciplines,
Academy of the State Penitentiary Service
(34 Honcha Street, Chernihiv, 14000, Ukraine,
e-mail: oceansoulvik111@gmail.com)

ORCID: 0000-0002-5062-3789

ResearcherID: AAC-5442-2021

Scopus-Author: ID57208032016

The profession of a law enforcement officer, like most others, is closely related to speeches and performances, since language is the main means of organizing and managing personnel, interacting and organizing the processes of education, resocialization of various categories of persons, including those who are in conflict with law, forming the image of law enforcement specialists in society as a whole.

Rhetorical competence enables law enforcement specialists to find and apply certain algorithms of influence on interlocutors, which allows to effectively solve multifaceted and complex professional tasks. Therefore, it is important to research and choose innovative methods of forming rhetorical competence from the perspective of a profессиogram approach.

The purpose of the research is to investigate the process of formation of rhetorical competence of law enforcement specialists from the perspective of a profессиogram approach.

The methodology of the research is based on modern educational and scientific approaches to the formation of legal awareness, an active social-democratic position on the protection of human rights and freedoms, professional skills of monologue, dialogue and polylogue, various forms of discussion of business problems, etc. The theoretical and methodological basis of the research is general scientific principles: terminological, functional, systemic, cognitive.

Conclusions. The conducted research made it possible to single out the main problematic issues related to the choice of effective interactive teaching methods and the assimilation of modern knowledge of business rhetoric, the formation of linguistic and rhetorical skills and abilities, which in further professional activity will significantly influence the effectiveness of solving official tasks.

Key words: business qualities of a law enforcement officer, profессиogram of a law enforcement officer, profессиogram approach, professional activity, rhetorical competence.

Постановка проблеми. Концептуально риторична компетентність фахівців-правоохоронців є особливою категорією у системі комунікативної взаємодії суспільства і держави в цілому. Її рівень відображає стан не тільки риторичної культури, що ста-

новить частину загальної культури, за формою і змістом специфічну для суспільства свого часу, а також є показником професійного володіння словом, як інструментом переконання, аргументації, впливу на почуття, думки та дії тих осіб, з якими фахівці правоохоронної сфери мають будувати комунікативні процеси різної складності. Професійна риторика допомагає ефективній адаптації фахівців-правоохоронців до службово-професійних умов соціальної комунікації шляхом підвищення рівня риторичної компетентності, що сприяє розумінню змісту вимовлених промов і пропонованих вимог у сфері професійного спілкування. Риторична компетентність дійсно впливає на рівень готовності до професійної діяльності, оскільки сьогодні мало вміти вимовляти, важливо активізувати рівень знань і розуміння аудиторії, застосовувати різні техніки впливу на аудиторію тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз теоретичних джерел та практичних результатів дослідження комунікативних процесів правоохоронців у професійній діяльності показав, що фахівець-правоохоронець щодня зіштовхується з великою кількістю службово-професійних ситуацій і проблем, які потрібно вирішувати шляхом переговорів, виступів перед своїми колегами та підлеглими, виданням наказів та оголошенням розпоряджень, проведенням різних освітньо-виховних, превентивних та інших дій тощо. Результат вирішення багатоаспектних службово-професійних завдань напряму залежить від рівня сформованості риторичної компетентності. Це підтверджує низка наукових праць таких вчених, як Л. В. Барановської [1], В. А. Василенко [3], О. І. Гевко [4], Т. Я. Конівіцької [5], Т. В. Крашеніннікової [6], М. Й. Криськів [7], В. І. Розова [8] та ін., які здійснювали дослідження щодо формування соціально-комунікативної, в тому числі риторичної компетентності майбутніх правоохоронців, як складової їх професійної компетентності. Однак слід зауважити, що питання щодо формування риторичної компетентності фахівців правоохоронної сфери залишається недостатньо розглянутим з позицій професіографічного підходу, що і викликало необхідність проведення певних досліджень для категорії майбутніх фахівців-правоохоронців.

Мета дослідження – дослідити процес формування риторичної компетентності фахівців правоохоронної сфери з позицій професіографічного підходу.

Методологія дослідження базується на сучасних освітньо-наукових підходах щодо формування правової свідомості, активної суспільно-демократичної позиції щодо захисту прав і свобод людини, професійних навичок ведення монологу, діалогу та полілогу, різних форм обговорення ділових проблем тощо. Теоретико-методологічну основу дослідження становлять загальнонаукові принципи: термінологічний, функціональний, системний, когнітивний.

Виклад основного матеріалу. Людина не може існувати поза мовної комунікації, бо вся її життєдіяльність пов'язана зі спілкуванням, з організацією комунікативних дій, під час яких вона має користуватися таким складним та цікавим інструментом як слово.

Володіння словом відображає ступінь мовно-риторичної освіченості людини, що виступає актуальним, вагомим, динамічним, складним за структурою компонентом професійної здатності, готовності до організації та відтворення різних типів, форм, стилів спілкування у професійному середовищі, а також є невід'ємною складовою професіограми фахівця правоохоронної діяльності.

Сучасна педагогіка застосовує професіографічний підхід з метою детального дослідження професій, у тому числі фахівців правоохоронної сфери. Актуальність професіографічного підходу в підготовці фахівця-правоохоронця дає можливість під час здобуття певного ступеня освіти, підвищення кваліфікації персоналу правоохоронних органів сформувати не тільки професійну компетентність, а й високий рівень готовності до виконання різних видів правоохоронної діяльності.

Професіографічний підхід у педагогіці надає можливості виокремити певний необхідний набір професійних компетенцій та створити умови для формування професійної культури, а також мотивації щодо саморозвитку протягом життя та підвищення іміджу службово-професійної діяльності. Учені виокремлюють різні підходи щодо побудови професіограми: комплексний

(базується на визначенні й дослідженні багатьох характеристик, серед яких головними є соціальні, організаційно-технологічні, якісно-особистісні та інші); аналітичний (аналіз узагальнених нормативних і морфологічних показників структури професії); психолого-орієнтований (опис зовнішніх факторів впливу на службово-професійне середовище, поведінкові характеристики службовця; опис внутрішнього середовища службово-професійної діяльності; здібності; типові реакції службовця на певні професійні ситуації; психічні стани службовця тощо); модульний підхід або задачно-особистісний (аналіз професії на основі виділення професійних завдань – модулів, що складаються з певної задачі службово-професійної діяльності та всіх дій, умов, предметів, засобів, результатів цієї діяльності й поєднуються з низкою психологічних якостей службовця) [1].

Професіограми фахівців правоохоронної сфери базуються на розгляді особистості правоохоронця як професіонала, духовно-моральної і мовнокомунікативної особистості, що володіє технікою письмового й усного професійного мовлення; має вміння розробляти, укладати, інтерпретувати професійні тексти різної складності та навички спічрайтерства; надавати консультації щодо охорони та безпеки, захисту та самозахисту представникам різних організацій, громадянам; вміло застосовувати закони та інші нормативно-правові акти під час виконання службово-професійних завдань; активно використовувати спеціальні прийоми та техніки впливу на осіб різних категорій, особливо на такі, які перебувають у конфлікті із законом (правопорушників, злочинців, ув'язнених, засуджених, військовополонених, клієнтів пробації, громадяни та ін.) при цьому грамотно дотримуватися правових та етичних норм, що дозволяє їм досягати комунікативних цілей; має навички організації та проведення просвітництва, здійснення виховання у сфері професійної діяльності.

Такі важливі професійні та особистісні риси знаходять відображення в понятті риторичної компетентності правоохоронця, як складової комунікативної компетентності. Зауважимо, що комунікативна компетентність правоохоронця – це інтегративна характеристика особистості, що поєднує ціннісні, мораль-

ні, етичні установки, комунікативні знання, вміння, навички, здібності, які забезпечують вербальними і невербальними техніками професійного спілкування виконання адекватних комунікативних дій у певному колі службово-професійних завдань, проблем та ситуацій.

Дослідження щодо формування риторичної компетенції, яка дійсно є невід'ємною складовою професійної компетентності, здійснювалися виходячи із загальної професіограми підготовки фахівця-правоохоронця на підставі аналізу завдань, які виконує персонал правоохоронних органів. Результати цих досліджень надали можливості виокремити такі функції, що входять до професіограми фахівця-правоохоронця та реалізуються як на внутрішньому професійному середовищі, так і за його межами:

– комунікативна (міжособистісна взаємодія в межах правоохоронних органів та установ, взаємодія правоохоронців з правопорушниками, засудженими, ув'язненими, військовополоненими, клієнтами пробації, в тому числі неповнолітніми, їх батьками, вихователями та вчителями, співробітниками державних органів, громадських та благодійних організацій, волонтерами, представниками засобів масової інформації та ін.);

– соціально-виховна (відтворення соціально-правових проєктів з метою профілактики скоєння правопорушень, формування та зміни прокримінального мислення та прокримінальної поведінки, реалізація пробаційних програм, проведення соціально-виховних заходів з особами, які перебувають у конфлікті із законом або знаходяться в умовах обмеження волі, реалізація пілотних проєктів ресоціалізації на базі установ виконання покарань, що передбачають знання та використання міжнародного досвіду тощо);

– організаційна (організація та проведення протокольних заходів у межах міжнародного співробітництва, ділових нарад, науково-практичних заходів (круглих столів, дискусійних майданчиків, конференцій тощо) з представниками громадськості та залученням провідних фахівців різних напрямків правоохоронної діяльності, представниками журналістської спільноти, культури, юстиції та інших, організація та забезпечення виконання

адміністративних стягнень у виді виправних та громадських робіт, виконання пробаційних програм тощо);

– прогностична (проведення аналізу та оцінки криміногенної обстановки на рівні міст, областей та країни в цілому, моделювання та прогнозування зниження рівня криміногенності суспільства, окремих маргіналізованих груп населення, оцінки ризику вчинення повторного порушення, визначення криміногенних факторів, що впливають на поведінку засудженого тощо);

– пошукова (пошук інформації для підготовки та проведення програм профілактики вчинення правопорушень, дослідження міжнародного досвіду діяльності правоохоронних органів Європейського Союзу, інших країн світу та можливостей запровадження його в менеджмент правоохоронних органів, створення інформаційних баз правопорушників та злочинців, клієнтів пробації, пошук інформації для складання якісної досудової доповіді, пошук волонтерських та соціальних ресурсів для залучення до соціально-виховної роботи спільно з органами та установами правоохоронної сфери та ін.).

Будь-яка з перелічених функцій не може бути здійснена без використання такого інструментарію, як мовно-риторична компетенція, що забезпечує всі спектри спілкування – основу відпрацювання певних управлінських рішень фахівцем-правоохоронцем на всіх рівнях менеджменту правоохоронних органів та правоохоронної системи країни в цілому. Саме процес формування риторичної компетентності має бути під щільною увагою під час навчання майбутніх правоохоронців та проходження підвищення кваліфікації персоналом правоохоронних органів.

Мовно-риторична складова професіограми фахівця правоохоронної сфери формується на засадах гармонійної взаємодії з різними категоріями співрозмовників та має такі основні складники:

«мовна + мовленнєва + комунікативна + тезаурусна (термінологічна) + риторична компетентність».

Умовна послідовність взаємодії цих складників визначається кінцевою метою – досягнення мети спілкування, комунікативного процесу під час здійснення різних видів правоохоронної діяльності.

Риторична компетентність пов'язана з розвитком особистості фахівця, з постійною систематичною працею над особистісними комунікативними здібностями, що неодмінно підштовхує фахівця-правоохоронця підвищувати кваліфікацію з метою вдосконалення власної професійної компетентності в мовно-риторичному аспекті.

Розвиток комунікативних технологій та розширення категорії суб'єктів спілкування фахівців правоохоронної сфери вимагає від фахівців якісних знань державної та іноземної мов, законів побудови комунікативного процесу, його організації із врахуванням різних факторів впливу на обрання типів, видів, стилів професійного спілкування.

Професійне спілкування – це перш за все комунікативні вміння, де риторична складова відіграє важливу роль. Саме техніка володіння словом допомагає фахівцям правоохоронної сфери знаходити спільну мову не тільки серед співробітників, але й з особливими категоріями осіб – клієнтів пенітенціарних закладів (ув'язненими, засудженими, військовополоненими), органів пробації, важкими категоріями населення та іншими.

Беручи до уваги нові вимоги до формування професійної компетентності фахівців правоохоронної сфери, треба зауважити, що саме риторична компетентність створює комплексне враження про особистість правоохоронця – як людини і як фахівця. Саме вміння говорити логічно, доступно, красиво, оперувати певними категоріями та поняттями в процесі публічних промов, проведення індивідуальних та колективних ділових видів спілкування є відображенням лідерського, іміджевого, авторитетного потенціалу особистості фахівця-правоохоронця.

Досягнення результатів освітньо-пізнавальної діяльності фахівця правоохоронної сфери відбувається завдяки створенню певних педагогічних умов, однією з яких є інтеграція навчальних предметів, що надає можливості засвоїти знання, відпрацювати вміння та навички у сфері менеджменту правоохоронних органів, ділової риторики та ведення переговорів, комунікативних технологій у правоохоронній діяльності тощо. Вміння застосувати своєчасно необхідний мовний інструментарій у поєднанні з невербальною технікою спілкування дозволяє фахівцю-

правоохоронцю вирішити складні професійні завдання в різних контекстах чи ситуаціях.

З метою ефективного формування риторичної компетентності та можливості розвитку особистості фахівця-правоохоронця були розроблені спеціальні тренінги, що методично охоплюють знання різних навчальних дисциплін, спрямовані на розширення світогляду, формування рефлексивної сфери особистості, механізмів мислення та моделей поведінки, розвиток комунікативних здібностей.

Тренінги проводилися під час здійснення освітньої та науково-практичної діяльності, де викладачі виступали в ролі тренерів, майбутні фахівці – в ролі фасилітаторів та модераторів. Це теж сприяло відпрацюванню не тільки риторських компетенцій (відтворення монологу, ведення діалогу, спічрайтерства), але й набуттю вмінь та навичок здійснення управлінських компетенцій (планування, організація, фасилітація, модерація, контроль тощо).

Після проведення тренінгів було виявлено, що 95,7 % майбутніх фахівців зацікавлені саме в такій формі проведення занять, де відбувається активне обговорення певних актуальних проблем правоохоронної сфери, відпрацювання алгоритмів, механізмів, моделей прийняття управлінських рішень, формування компетенцій щодо командної роботи, виявлення особистісних сильних та слабких сторін на шляху до здобуття майбутньої спеціальності тощо. Порівняльні дані щодо формування риторичної компетентності майбутніх фахівців підтвердили, що тренінгові заняття дійсно якісно сприяють підвищенню рівня мовно-риторичної, комунікативної та управлінської компетенцій (табл.).

Як бачимо, на початку тренінгів тільки 67,2 % мали достатньо розвинені мовно-риторичні вміння, 52,5 % вміли добре написати професійну промову, але виголосити її з них могли тільки 39,1 %.

Дослідження показали, що функція риторичної компетентності є саме тією частиною загального комунікативного процесу, що реалізується через застосування відповідних кодів/субкодів, уніфікацію інформаційних повідомлень письмового (листування звичайного та електронного) та усного характеру (у звичайному офлайн та онлайн режимах), яка відпо-

відає за побудову комунікативних стратегій і ситуацій з етико-естетичною домінантою, що є відображенням організаційної культури, в тому числі мовної культури.

Кожен комунікативний акт можна відзеркалити крізь призму взаємодії основних категорій риторики (риторичні логос, пафос, топос та етос), що сутнісно обумовлені структурно й логічно контекстом, естетичними цінностями та моральними нормами правоохоронної діяльності, національною культурою тощо.

Таблиця – Порівняльні показники рівнів мовно-риторичної, комунікативної та управлінської компетенцій майбутніх фахівців правоохоронної сфери діяльності

Компетенція	Показник відхилення, %	
	до початку тренінгів	після закінчення тренінгів
Мовно-риторична (усне мовлення)	67,2	92,9
Спічрайтинг	70,1	97,1
Невербальна техніка в поєднанні з мовною технікою спілкування	59,3	91,9
Візуалізація промови (створення якісних презентацій, відеороликів, роздаткового матеріалу)	61,7	95,7
Інценування промови із врахуванням зовнішніх факторів впливу (зміна власної методики виголошення промови)	50,1	81,0
Слухати та чути	64,9	92,9
Толерантного, емпатійного, сенситивного ставлення до співрозмовника	72,3	98,2
Організація спільної (командної діяльності)	57,2	81,3
Фасилітація та модерация	51,5	75,2
Оцінка власного сценарію та виголошення промови	48,5	89,2
Оцінка ефективності комунікативного акту, дії в цілому процесу спілкування	61,1	91,9

Сучасний фахівець-правоохоронець має розуміти, що відсутність/недостатність особистісної та професійної риторичної культури помітно знижує його фаховий рейтинг, впливає на його імідж та авторитет як серед співробітників, так і інших осіб, які беруть участь у комунікативних діях фахівця, позбавляє його

можливості професійної перспективи та впливає на його конкурентоздатність. Знання з науки риторики як однієї з культурологічних наук про ефективну усну переконувальну комунікацію, вміння та навички досягати мети під час відтворення професійного діалогу/полілогу, результатом чого є переконання, яке досягається достатньою аргументацією, безперечно, становить фундамент мовно-риторичної та загальної освіченості, професійної (організаційної) культури та професіоналізму.

Висновки. Професійна діяльність фахівців правоохоронної сфери – це складний, інтегральний, багатоплановий і багатоаспектний процес, під час якого вдосконалюється розвиток особистості, її індивідуальні та професійні якості, де центральне місце посідають комунікативні дії з різними категоріями співрозмовників.

Розгляд формування риторичної компетентності, як складової професійної компетентності, фахівців правоохоронної сфери саме з позицій професіографічного підходу дозволяє виокремити основні проблемні питання, що пов'язані з обранням дієвих інтерактивних методів навчання та засвоєння певних знань з ділової риторики, мовно-риторичних вмінь і навичок, що в подальшій професійній діяльності суттєво допомагають вирішувати службові завдання.

Дослідно-експериментальна робота кафедри педагогіки та гуманітарних дисциплін на юридичному факультеті, яка була проведена з метою ефективного формування риторичної компетентності в майбутніх фахівців-правоохоронців, засвідчила якісні зміни. Ці зміни відбулися завдяки створенню певної педагогічної умови, а саме інтеграції певних навчальних дисциплін професійного спрямування та запровадження спеціальних практико-орієнтованих тренінгів, метою яких було розширення знань з ділової риторики та ведення переговорів, набуття вмінь та навичок спічрайтингу, виголошення промови, подолання комунікативних бар'єрів тощо.

Подальші наукові дослідження будуть спрямовані на вдосконалення моделі формування риторичної компетентності на різних рівнях здобуття вищої освіти та підвищення кваліфікації фахівців-правоохоронців.

Список використаних джерел

1. Аніщенко В. О., Дем'яненко Ю. О., Пасічник О. М. Професіограма офіцера ювенальної пробації як еталонна модель підготовки кваліфікованого фахівця. *Virtus*, 2021. № 50. С. 64–68.

2. Барановська Л. В., Саражинська І. А. Формування професійно-мовленнєвої компетенції майбутніх фахівців правоохоронної сфери. *Мовні концептуальні проблеми української лінгвістики* : збірник наукових праць. Київ : Вид-во КНУ ім. Тараса Шевченка, 2008. Вип. 24. Ч. 1. С. 45–50.

3. Василенко В. А. Мовне виховання поліцейського: риторичний підхід. *Проблеми сучасної поліцейстики* : тези доп. наук.-практ. конф. (м. Харків, 28 квіт. 2021 р.). Харків : ХНУВС, 2021. С. 125–127.

4. Гевко О. І. Риторика як важлива складова професійної підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України*. Серія: педагогічні та психологічні науки. 2013. № 4 (69). С. 71–77.

5. Конівіцька Т. Я. Формування риторичної компетентності як невід'ємний аспект професійної реалізації фахівця. *Психологічні засади забезпечення службової діяльності працівників правоохоронних органів* : матеріали I Всеукр. наук.-практ. конф. (15 лют. 2018 р.). Кривий Ріг : ДЮІ, 2018. С. 197–200.

6. Крашеніннікова Т. В. Комунікативна компетентність працівника Національної поліції. Дніпро : ДДУВС, 2016. 7 с.

7. Криський М. Мовленнєвий аспект юридичної діяльності. *Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка»*. Серія «Проблеми української термінології». 2008. № 620. С. 291–293.

8. Розов В. І. Комунікативна підготовка співробітників правоохоронних органів : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури. 2015. 160 с.

References

1. Anishchenko, V. O., Demianenko, Iu. O. and Pasichnyk, O. M. (2021), The professional profile of a juvenile probation officer as a reference model for the training of a qualified specialist, *Virtus*, № 50, pp. 64–68.

2. Baranovska, L. V. and Sarazhynska, I. A. (2008), Future law enforcement specialists' professional speech competence forming, *Lingual conceptual problems of Ukrainian linguistics: collection of scientific papers*, Kyiv : Publishing House of the Taras Shevchenko Kyiv National University, Issue 24, Part 1, pp. 45–50.

3. Vasulenko, V. A. (2021), Language education of a police officer: a rhetorical approach, *Problems of modern police science* : materials of the

scientific and practical conference (28 April 2021), Kharkiv National University of Internal Affairs, Kharkiv, pp. 125–127.

4. Hevko, O. I. (2013), Rhetoric as an important component of professional training of future border guards, *Collection of scientific works of the National Academy of the State Border Service of Ukraine*. Series: pedagogical and psychological sciences, № 4 (69), pp. 71–77.

5. Konivitska, T. Ia. (2018), The formation of rhetorical competence as an integral aspect of the professional realization of a specialist, *Psychological principles of ensuring the official activity of law enforcement officers* : materials of the 1st scientific practical conference (15 February 2018), Donetsk Law Institute, Kryvyi Rih, pp. 197–200.

6. Krashennikova, T. V. (2016), Communicative competence of an employee of the National Police, Dnipro State University of Internal Affairs.

7. Kryskiv, M. (2008), Speech aspect of legal activity, *Bulletin of the National Lviv Polytechnic University. Series "Problems of Ukrainian Terminology"*, № 620, pp. 291–293.

8. Rozov, V. I. (2015), Communicative training of law enforcement officers : manual, Center of educational literature, Kyiv, pp. 7–9.